

to ni mogoče, morajo tisti čas, ko se tuja živina skozi žene, prebivavci svojo živino v hlevih zaperto imeti, dokler tuja živina ne odide in se nesnaga s cest skrbno ne spravi. Nesnaga ali gnoj se mora na vozu s konji preč peljati, na kakem kraju, kamor živina ne more, raztrositi ali pa zakopati; hlapec ali dekla, ki ima to delo, sme samo potem še le domačo živino opravljati, ko se skrbno osnaži.

Ako se primeri, da morajo take čede blizo tacega kraja prenočiti, se morajo za to take mesta izbrati, na ktere pozneje domača živina ne zahaja. Treba je skrbeti, da tuja živina ne pride do domače, kakor tudi da se gonjači in mešetarji s prebivavci tistega kraja nikakor ne pečajo. Posebno je na to paziti, da se nobeno živinče skrivaj od čede ne odpravi ali zavoljo bolehnosti skrivaj ne prodá. Zavoljo tega se morajo živinčeta, ktere zavoljo bolehnosti ali pa utruđenja zadej ostanejo, najmanj skozi 10 dni odločene od vsake druge živine v skrbi imeti in rediti; če bi se ta čas znamenja kake kužne bolezni razodeti utegnile, se morajo take živinčeta koj pobiti, raztelesiti in po postavi zakopati.

Ostanki klaje, kateri kaki tuji čedi ostanejo, se ne smejo nikakor domači živini pokladati.

Paziti je treba na novo kupljeno živino in previdnost pri preseljevanju.

Noben gospodar ne sme živine, ktero je v kakem tujem kraju kupil, koj v tisti hlev postaviti, v katerem ima svojo drugo živino, še manj jo sme na pašnik (gmajno) spustiti; v kako posebno šupo ali hlev jo mora postaviti in 10 dni na-njo paziti, da se prepriča, da je stanovitno zdrava. Še le potem in ko je prepričan, da je res zdrava, jo sme k svoji drugi živini djati.

Preseljevanje najemnikov (štantmanov) z njih živino iz enega kraja v drug kraj se sme samo proti temu dopustiti, da dajo dvema županoma bližnjih sosesk svojo živino natanko pregledati in obeh spričevalo (cajgnis) dobé, da je živina popolnoma zdrava; to spričevalo morajo potem kantonski gosposki pokazati, v ktere kantonu najeto posestvo leži. Najemnik, kateri tega ne stori, naj ne plača samo 60 goldinarjev kazni ali štrafenge, ampak tudi prisiliti se mora, škodo povrniti, ktera se je po kugi zgodila, ktero je s preseljevanjem svoje živine zanesel.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske skušnje.

(Koliko krav je prav za enega junca?) Gosp. Verner iz Langelsheima pravi, naj se jih leto in dan juncu dá 60, gosp. Danenbaum trdi, da 80, in gosp. Arens celó 100 krav brez škode pripusti. Gospod Siemens trdi, da je preveč, kar je čez 80, sicer bi se mogel vsako leto drug junec omisliti. Ako se junec tudi na pašo spušča, je gorski za pleme, kakor ta, ki vedno v hlevu tiči.

(Kdor hoče od pese čvetérni pridelek imeti), naj jo seje že mesca grudna (decembra) in sicer na južni strani v vrtne gredice, ki so z okni obvarvane. Mesca sušca (marca) je pesa že palec debela in močna, da se dá zgodaj presaditi, in ker je po navadi za dva mesca naprej, zraste velika in debela, da nikoli take.

Za hišne potrebe kaj.

(Pripomoček zoper črva na prstu). Vzemi kosček voska za lešnik velicega, na pol manj pa smole, in en kosček neosoljenega sirovega masla (putra) za oreh debelega; to na žerjavici raztopi, in potem še primešaj dva beljaka. S tem mazilom oveži bolni prst, pa se vé, da ne vzameš vsega na enkrat.

Kako je s tarifo mesá po našem cesarstvu?

Kar je prišla 1. maja 1860 nova obrtniška postava in je mesarstvo in pekarija postavljena med proste obrtnije, je nehala po več mestih tista prejšnja postava, po kateri je gosposka za vsak mesec tarifo mesa in kruha določevala; zdaj vsak, ki se ravna po dotičnih predpisih, sme mesariti in meso prodajati ali pa kruh peči, in vsi ti si sami stavijo tarifo, po kateri meso ali kruh prodajajo. Kdor bi ceno previsoko napel, ne bo nič prodal. To tedaj brani nepošteno podraževanje mesa ali kruha; pa tudi to ne gré dolgo, da bi prodajavci se pogovorili in ceno prenapeli, zakaj kmali se najde ta in uni, ki bi rad več prodal in se tedaj ne drži dogovora.

Najbolj pa skušnje kažejo, da ni meso dražje tam, kjer tarife ni. To nam pripoveduje časnik štajarske kmetijske družbe, ki ostro toži, da v Gradcu, kjer je še tarifa obstala, jedó najdražje mesó (po 28 kr. nov. dn.). Po vsem drugem Štajarskem ni nikjer več tarife za meso, tudi na Dunaji, v Pragi, Lvovu, Brnu, Lincu, Salzburgu, Inšpruku in Trstu je ni in vendar ne tožijo o večji dragini. *)

Kupčijsko.

Bombaž (pavola), njegova obrtnija in cena bombažastega blaga.

Spisal V. C. Zupan.

(Dalje.)

Potem, ko je čas Argwrightovega patenta pavolo presti v letu 1785 pretekel, so jeli angležki obrtniki z bombažem na vse plati nove znajdbe delati in obrtnija je kipela na kviško od leta do leta više. Aromptonova predivna mašina, tako imenovana „Johanca predica“ (spinning Jenny) in Argwrightova, kakor tudi novo znajdene Cartwrightove statve so res tkavske mašine, s kterimi se je neizrečeno veliko bombaža podelalo, stkalo in v vrlo kupčijo spravilo. Toda obrtniki niso ostali pri omenjenih mašinah, od leta do leta so se nove znajdbe o preji in tkanji bombaža napravljale in zboljševale; zato se je bombažev blago od leta do leta cenejše dobivalo.

Ker se je pa vedno po cenejšem pavolnatem blagu popraševalo, zato se je moglo bombažev robe od leta do leta več napraviti, ktere se je tudi na vse kraje veliko veliko spečalo.

V letu 1817 pripoveduje gospod Kennedy, eden najslavniših praktičnih angležkih obrtnikov, ki so se s pavolnato obrtnijo pečali, v nekem sestavku, ki ga je manchesterškemu društvu natisnjenega predložil, da je na Angležkem vseh delavcov, ki se z izdelovanjem pavolnatega blaga pečajo, bilo 110.765, in do leta 1856 jih je narastlo do blizo 724.000 in ravno iz tega se lahko prevdari, kako naglo je bombaževa obrtnija na kviško vrela.

Pa ne samo na Angležkem, ampak tudi v drugih deželah se je jela pavolnata obrtnija vedno bolj razvijati. Ob ravno tem času se je na Francozkem z izdelovanjem bombažev robe tudi že okoli 600.000 ljudi pečalo, pri predivnih mašinah pa kakih 90.000 delavcov porabilo. Na Avstrijskem se je v letu 1841 21.265 delavcov v bombažnih predivnicah potrebovalo, ki so imeli z 988.248 tkavskimi vretenci opraviti. Ob tem času se je na Angležkem, kakor v prvi obrtniški deželi vrtilo že 11 milijonov vretenc, s kterimi se je neizrečeno veliko bombaža popredlo.

Leta 1850 je imelo na Avstrijskem v mnogovrstnih predivnicah pri 1.441.254 vrtencih 29.153 delavcov v vsem

*) Tudi Ljubljancje, ki se delamo radi take „liberalce“, da nam jih na svetu ni para, stojimo še v vrsti Gradčanov in ne vemo nič od svobodne obrtnije, ki jo mesarstvu in pekarijam podeljuje obrtniška postava od 1. maja 1860. Vred.